

An underwater photograph showing a dense bed of mussels on the seabed. The water is clear and blue-green, with sunlight filtering through from above, creating bright spots and shadows on the mussel shells. The mussels are arranged in a somewhat regular pattern, with their siphons extending upwards.

**PROGRAMMA NAAR EEN
RIJKE WADDENZEE**

**PLAN VAN UITVOERING
TRANSITIE MOSSELSECTOR
[2014-2018]
CONVENANT TRANSITIE
MOSSELSECTOR EN
NATUURHERSTEL WADDENZEE**

DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN, SHARON DIJKSMA

PO MOSSEL CULTUUR, DAAN VAN DOORN

WADDENVERENIGING, ARJAN BERKHUYZEN

VERENIGING NATUURMONUMENTEN, WILFRED ALBLAS

VOGELBESCHERMING NEDERLAND, FRED WOUTERS

STICHTING WAD, LENZE HOFSTEE

UITGANGSPUNTEN

BEREIKTE RESULTATEN PERIODE 2009 T/M 2013

Het 'Convenant transitie mosselsector en natuurherstel Waddenzee' is overeengekomen in 2008 en houdt in:

- De stapsgewijze afbouw van de mosselzaadvisserij in het sublitoraal van de Waddenzee met als resultaat dat mosselbanken zich ongestoord kunnen ontwikkelen.
- Het ontwikkelen van alternatieve bronnen voor mosselzaad waarmee een renderende kweek van mosselen mogelijk blijft.

Er is een Plan van Uitvoering (PvU) opgesteld. In 2013 is dit PvU geëvalueerd. De convenantpartijen hebben constructief samengewerkt aan de transitie van de mosselsector. De transitie is tot nu toe succesvol, al loopt het tempo achter bij het in 2008 voorspelde traject. De belangrijkste resultaten in de periode 2009 t/m 2013 zijn (zie achtergronddocument 4 voor toelichting):

1. een toename van de invang van mosselzaad met mosselzaadinvanginstallaties (MZI's), zodat
2. in 2009 en 2013 twee transitiestappen zijn gezet.

UITGANGSPUNTEN PVU 2014 T/M 2018

De uitgangspunten van het convenant "transitie mosselsector en natuurherstel Waddenzee" blijven onverminderd van kracht. De convenantpartijen leggen de volgende accenten in de periode 2014 t/m 2018:

- **Innovatie**
Er wordt stevig op innovatie ingezet in het kader van de transitie in relatie tot natuurherstel.
- **Optimalisatie van de systematiek voor het sluiten van gebieden**
De toegepaste systematiek leidde tot steeds meer kleine gesloten gebiedjes (versnippering). De nieuwe systematiek resulteert in grotere aaneengesloten gebieden, waarbij ook andere natuurwaarden dan de overlevingskansen van mosselbanken in de keuze van te sluiten gebieden worden betrokken. Gekoppeld aan VISWAD vallen de gebieden waar geen mossel- en garnalenvisserij meer plaatsvinden zoveel mogelijk samen. De nieuwe systematiek is uitgewerkt in achtergronddocument 2.

- **Zuid-Noord transporten tussen de Oosterschelde en de Waddenzee zijn onder voorwaarden mogelijk**
Om MZI-zaad renderend op te kunnen kweken moeten kweekpercelen in de Waddenzee en de Oosterschelde optimaal kunnen worden benut. In de winter bieden de percelen in de Oosterschelde het MZI-zaad bescherming tegen ruwe weersomstandigheden. In de zomer biedt de Waddenzee betere groeiomstandigheden. De voorwaarden voor transporten worden geformuleerd in de vergunningen.
- **De kwaliteit van het areaal kweekpercelen in de Waddenzee moet worden verbeterd**
MZI-zaad is duurder dan bodemzaad. Een renderende kweek op basis van MZI-zaad vraagt om een verbetering van de kwaliteit van het perceelsbestand in de Waddenzee. Een belangrijk deel van het huidige areaal kweekpercelen is door de dynamiek in de Waddenzee in kwaliteit afgenomen
- **Voldoende areaal voor MZI's**
Het areaal MZI's moet in de komende jaren worden uitgebreid.
- **De uitvoering van het convenant kenmerkt zich door "leren door doen"**
Dit uitgangspunt is nog steeds het adagium bij de uitvoering van het convenant. De komende jaren zal voortdurend nagegaan worden of gehanteerde verwachtingen uitkomen, of afwijkingen optreden en wat daarvan de oorzaken zijn, op grond waarvan kan worden bijgestuurd in de uitvoering.

AFSPRAKEN PLAN VAN UITVOERING PERIODE 2014 T/M 2018

DOEL: ZETTEN VAN EEN TRANSITIESTAP IN 2018

1. Het Plan van Uitvoering heeft als doel het zetten van een derde transitiestap in 2018. De convenantpartners hebben de intentie en de ambitie dat de omvang van die stap 10% zal zijn.
2. Met de huidige inzichten is de verwachting dat voor het zetten van een transitiestap van 10% in 2018 nodig is (zie achtergronddocument 3 voor toelichting):
 - 270 ha. nieuwe kweekgrond van goede kwaliteit (TPW-klasse A/B).
 - 410 ha. MZI-areaal.
3. De omvang van de transitiestap die in 2018 haalbaar is kan groter of kleiner zijn dan 10%. De definitieve grootte van de stap wordt vastgesteld in 2017 op basis van de dan beschikbare kennis over nieuwe kweekpercelen en het MZI-areaal. Die kennis wordt verworven met een monitoringprogramma. Daarbij wordt ook getoetst of de verwachting is uitgekomen dat voor een transitiestap van 10% 270 ha. nieuwe kweekgrond (TPW-klasse A/B) en 410 ha. MZI-areaal nodig is.

DAARVOOR BENODIGDE ACTIES

HERIJKING VAN PERCELEN: IN GEBRUIK NEMEN VAN NIEUWE KWEKGEBIEDEN

4. Het zoekgebied voor potentiële nieuwe kweekgrond is de Westelijke Waddenzee (buiten het Eierlandse gat). De Oostelijke Waddenzee maakt geen deel uit van het zoekgebied.
5. De werkgroep herijking maakt op basis van veldonderzoek een kaart met gebieden waar het zinvol is de geschiktheid voor mosselkweek uit te proberen.
6. Vanwege de belangen van de garnalenvisserij stemt het Bestuurlijke Overleg Mosselconvenant (BO) de te beproeven gebieden af met VISWAD en adviseert het bevoegd gezag (ministerie van EZ) over het resultaat.
7. Het ministerie van EZ draagt zorg voor de aanvraag en het verlenen van een Nb-wet vergunning voor het beproeven van nieuwe kweekgrond. Streefdatum voor de te verlenen vergunning en de uiteindelijke uitgifte van de kweekgrond is respectievelijk 1 januari en 1 maart 2015.

8. De PO mosselcultuur draagt zorg voor de praktische uitvoering van de proeven op de nieuwe kweekgrond en de rapportage daarvan in de periode 2015 t/m 2017.
9. Voor de proeven wordt bodemzaad ingezet. Als zich in een jaar schaarste van bodemzaad voordoet, bespreken de convenantpartners de gevolgen voor de proeven en nemen daarover een besluit. Opties zijn onder meer:
 - De proeven in dat jaar op beperkte schaal uitvoeren
 - Inzet van halfwasmosselen
 - Externe financiering van bodemzaad
 - De proeven een jaar doorschuiven

MZI'S

10. Het MZI-beleid en daarin opgenomen locaties worden in 2014 op hun geschiktheid geëvalueerd. Deze evaluatie vindt plaats in samenwerking met de PO-mosselcultuur en de natuurorganisaties. De garnalensector wordt actief bij deze evaluatie betrokken. Op grond daarvan en in overleg met ook andere belanghebbenden begrenst het ministerie van EZ een areaal van 410 hectare voor MZI's ten behoeve van de transitie. Het deel van het MZI-areaal van 410 hectare dat gepositioneerd wordt in de Zeeuwse wateren respectievelijk de Waddenzee vindt tevens plaats op basis van deze evaluatie.
11. Het Ministerie van EZ vergunt uiterlijk 1 maart 2015 dit areaal voor de periode 2015 t/m 2017.
12. De PO-mosselcultuur draagt zorg voor toewijzing van de vergunde MZI-gebieden aan de kwekers.
13. De Oostelijke Waddenzee is in de periode 2014 t/m 2018 gevrijwaard van MZI's.
14. De projectgroep mosselconvenant (projectgroep) rapporteert jaarlijks aan het BO over de voortgang en het resultaat van de proeven met nieuwe kweekgrond.
15. De PO-mosselcultuur rapporteert jaarlijks de oogstresultaten met MZI (voortzetting huidige jaarrapportages).
16. De projectgroep stelt in 2017 een eindrapportage op over:
 - de resultaten van de proeven met mosselkweek in de onderzochte gebieden
 - de potenties voor mosselkweek in de onderzochte gebieden die daaruit kan worden afgeleid
 - de hoeveelheid MZI-zaad die in deze gebieden renderend zou moeten kunnen worden opgekweekt
 - in hoeverre deze hoeveelheid MZI-zaad kan worden geproduceerd binnen de huidige MZI-locaties, dan wel dit areaal zou moeten worden uitgebreid.
 - de stapgrootte die op basis van deze uitkomsten mogelijk is
 - of de verwachting is uitgekomen dat voor een transitiestap van 10% 270 ha. nieuwe kweekgrond (TPW-klasse A/B en 410 ha. MZI-areaal nodig is
17. Het ministerie van EZ stelt medio 2014 i.o.m. de convenantpartners een meerjarig monitoringsprogramma vast over de ontwikkeling van mosselbanken en overige natuurwaarden in de gesloten sublitorale gebieden.

MONITORING VAN ACTIES EN RAPPORTAGE

De afspraken over monitoring hebben het oogmerk voortschrijdend inzicht te ontwikkelen over:

- Ontwikkeling van mosselbanken en overige natuurwaarden in de gesloten gebieden (effecten van de nieuwe methode voor gebiedssluiting).
- Geschiktheid van de nieuwe perceellocaties voor mosselkweek en de MZI-locaties voor de invang van mosselzaad, zodanig dat in 2017 een onderbouwd besluit kan worden genomen over de omvang van een volgende transitiestap in 2018 als bedoeld onder de afspraken 1 t/m 3.

BESLUIT OVER DE DEFINITIEVE OMVANG VAN DE TRANSITIESTAP IN 2018

18. Een onafhankelijke partij beoordeelt desgewenst de eindrapportage en het advies van de projectgroep over de transitiestap in 2018 en stelt vast of de projectgroep in redelijkheid tot haar advies heeft kunnen komen. Deze onafhankelijke partij is als volgt samengesteld: de NGO's tezamen en de PO wijzen elk één persoon aan die gezamenlijk een derde persoon aanwijzen.
19. Het BO stelt de grootte van de transitiestap in 2018 vast op basis van de eindrapportage van de projectgroep en het eventuele onafhankelijke advies daarover.
20. Het ministerie van EZ vergunt uiterlijk 1 maart 2018 de kweekpercelen en het MZI-areaal die nodig zijn om de overeengekomen transitiestap mogelijk te maken.

OVERIGE ONDERWERPEN

INNOVATIE

21. Eind 2014 wordt een proefproject ("Vissen voor de wind") afgerond waarin de mogelijkheden van multifunctioneel gebruik van windmolenparken, waaronder schelpdierkweek, worden onderzocht. Eind 2015 komen de resultaten beschikbaar van lopend onderzoek ("Mermaid") naar offshore platformen, die voor meerdere doeleinden gebruikt kunnen worden, zoals energiewinning en aquacultuur (waaronder schelpdierkweek). Ook zijn experimenten vergund met MZI's in de zogenaamde onbeschutte gebieden in de Voordelta, waarvan de

resultaten eind 2016 beschikbaar komen. In 2017 bespreken de convenantpartijen de dan beschikbare resultaten van onderzoeken en experimenten, en stellen – indien de uitkomsten hiertoe aanleiding geven - een agenda op voor innovatie die ook de periode na 2018 beslaat. In 2014 starten convenantpartners de opbouw van de benodigde innovatie-agenda (gereed medio 2015), zodat resultaten van reeds lopend onderzoek daarin gepast kan worden. In 2014 wordt verder door partijen een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden om niet-convenantpartijen bij de ontwikkeling van innovatieve methoden te betrekken, en wordt actief onderzocht welke andere financieringsbronnen beschikbaar zijn, met inbegrip van het Waddenfonds. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek tot dan, betreft de innovatieagenda een (verdere) onderzoeksagenda en/of een agenda waarmee succesvol of kansrijk gebleken innovaties zouden kunnen worden geïmplementeerd. De beoogde innovatie dient zowel het doel van een renderende mosselkweek als het doel van versterken van natuurwaarden.

ORGANISATIE EN EVALUATIE

22. Tenminste 2 maal per jaar vindt bestuurlijk overleg plaats tussen de convenantpartners, onder leiding van de procesregie, een onafhankelijk voorzitter en een ondersteunend secretaris, en volgens een planning die het mogelijk maakt resultaten van jaarlijkse rapportages te bespreken en zo nodig de uitvoering van het PvU tijdig bij te sturen.
23. Het bestuurlijk overleg wordt voorbereid door een projectgroep van de convenantpartners.
24. De projectgroep wordt aangestuurd door de secretaris van het mosselconvenant die tevens de dagelijkse regie voert over het Plan van Uitvoering.
25. In 2017 voeren de convenantpartners een evaluatie uit van de convenantperiode 2014 t/m 2018 en stellen een Plan van Uitvoering op voor de periode vanaf 2019.

ACHTERGRONDDOCUMENTEN

De volgende documenten zijn gebruikt als basis bij het opstellen van het Plan van Uitvoering 2014 t/m 2018:

1. Verslag evaluatie Plan van Uitvoering transitie mosselsector periode 2009 t/m 2013 (eindversie 27 juni 2013, notitie 130927)
2. Gebiedsmaatregelen Mosselconvenant en VISWAD 2013. Notitie MARINX, 2014.107, 14 januari 2014
3. Achtergronden bij beoogde transitiestap van 10% in 2018 (notitie 140514-1)
4. Overzicht relevante informatie mosselconvenant (notitie 140514-2)

An aerial photograph of a tidal flat. A wooden structure, possibly a birdhouse or nest, is suspended from a tree branch by a rope. The structure is made of twigs and has a white, porous, circular opening. The surrounding area is a mix of green and brown, with several circular, white, porous structures scattered across the ground. The water is a deep green color.

PROGRAMMA NAAR EEN
RIJKE WADDENZEE